

риття творчого потенціалу кожного студента, його творчого мислення та активної життєвої позиції.

Студенти під час опитування охарактеризували такі основні принципи мотивації та заохочення навчання:

- цікаві креативні завдання та ділові ігри;
- проведення конкурсів з тем програми з винагородою;
- можливість висловлювати свою точку зору на поставлену проблематику.

Вказані принципи можна реалізувати та активно використовувати у модераційному навчальному процесі, що складається з таких етапів:

Перший етап включає в себе привітання та презентацію себе кожного учасника.

Другий етап модератор (викладач) формулює тему для обговорення (постановка проблеми).

Третій етап учасники записують на картки свої власні думки на поставлену тематику, ці картки модератором сортуються, групуються у кластери (дискусійні, проблематичні картки помічаються блискавкою, з метою подальшого обговорення). Кожній групі кластерів задається найменування.

Четвертий етап. Кожний учасник відмічає найважливіші (актуальні) та неважливі (неактуальні, або то, чого не вистачає) кластери, які на його думку відповідають вказаній тематиці. На цьому етапі також проводиться бальна оцінка кожного кластера (теми).

П'ятий етап включає в себе роботу над темами. Група ділиться на підгрупи, які в свою чергу визначають та розробляють основні пропозиції по обраній тематиці.

Такий процес навчання відкриває новий підхід до якісної підготовки майбутніх фахівців, підвищується мотивація до систематичного навчання та відповідальність особистості щодо самовдосконалення та самоосвіти.

*Г. М. Романова, доц.,
кафедра педагогіки та психології*

ЧИННИКИ ОСОБИСТІСНО ОРІЄНТОВАНОГО ПІДХОДУ ПРИ ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

У сучасному освітньому просторі особлива увага приділяється необхідності забезпечення особистісно орієнтованого навчання, що підкреслюється положеннями Національної доктрини розви-

тку освіти та Закону України «Про вищу освіту». Широкі можливості в цьому напрямі надає такий вид навчальної діяльності, як самостійна робота. Особистісно орієнтований підхід у ході самостійної роботи насамперед передбачає урахування психологічних чинників, тобто індивідуальних особливостей студентів. Проведене в КНЕУ на базі психолого-педагогічної підготовки студентів дослідження показало, що специфіка самостійної роботи, зокрема її організації, обумовлена індивідуально-типологічними особливостями студентів (ІТО).

Доведено, що переваги та недоліки студентів у навчанні залежать від ІТО: дидактичні умови, сприятливі для екстравертів, водночас є несприятливими для інтровертів і т. ін. Це не означає, з нашої точки зору, що навчання повинне зводитись лише до адаптації дидактичних умов до типологічних особливостей студентів. З цього приводу існує думка, що, докладаючи певних зусиль, кожна людина може виконувати будь-яку роботу, які б типологічні властивості вона не мала. Але знання про природні переваги полегшує вибір та осмислення професійної діяльності. Стосовно професійної діяльності американські психологи рекомендують розглядати її через «відповідність до типу». Але навчальна діяльність із точки зору типології є універсальною для реалізації особистості, оскільки поєднує в собі ознаки усіх типологічних особливостей. Ми звикли розглядати типологічні особливості в контексті особистості. Але аналогічно можна проаналізувати навчальну діяльність з точки зору наявності у дидактичних умовах тих чи інших типологічних компонентів. Так ми переконаємось, що навчання має наступні складові: екстравертну (наприклад, робота в малих групах, активні методи навчання) та інтровертну (індивідуальна робота, домашні завдання, реферати, курсові, дослідницька діяльність); сенсорну (послідовне збирання інформації, вирішення практичних задач, наведення реальних прикладів, фактів) та інтуїтивну (визначення закономірностей, концептуальні, творчі завдання); розумову (об'єктивний контроль, логічність, структурованість) та чуттєву (співробітництво, емоційний контакт, мотивація); раціональну (чітка система вимог, визначені терміни виконання завдань, орієнтація на результат діяльності) та ірраціональну (завдання з невизначеними умовами, увага до процесу діяльності, гнучкість щодо адаптації до змінних умов).

Отже, у навчальній діяльності поєднуються всі типологічні ознаки, тому завданням викладача є забезпечення балансу між типологічними компонентами у навчанні. Для цього можна порекомендувати аналіз дидактичних умов різних видів та форм навчаль-

ної діяльності з точки зору типологічних компонентів. Так, при організації самостійної роботи доречно враховувати наступне:

— Наскільки робота екстравертна — пов'язана зі спілкуванням, взаємодією, чи інтровертна — вимагає самозаглиблення, власної відповідальності за результати?

— Наскільки робота належить до сенсорного типу — використовує практичні навички, має справу з конкретними, негайними результатами; та наскільки вона відповідає інтуїтивному типу, тобто вимагає цілісного погляду на ситуацію, завдання, проект й систематизації даних, встановлення зв'язків між ними?

— Наскільки робота пов'язана з розумовим типом — включає об'єктивне прийняття рішень, аналітичний підхід, або належить до чуттєвого типу — включає міжособистісну динаміку та прийняття рішень, що сприяють особистісній та груповій гармонії?

— Наскільки робота відповідає раціональному типу, тобто вимагає організованості, пунктуальності, дотримання термінів, а наскільки — ірраціональному типу, що передбачає незаплановані обставини, гнучку реакцію на зміни умов?

Відповіді на ці запитання, котрі можна вважати певним алгоритмом типологічного аналізу навчальної діяльності, зокрема й самостійної роботи, допоможуть охарактеризувати навчальну діяльність студентів із точки зору типологічних компонентів та дотриматись правила «золотого перетину» у навчанні, тобто гармонійного поєднання різноманітних форм, методів, завдань та їх співвідношення з типологічними особливостями.

Н. С. Румянцева, старш. викл.,
кафедра міжнародної економіки

ТВОРЧИЙ ПІДХІД В ОВОЛОДІННІ ФАХОВИМИ ЗНАННЯМИ

В системі підготовки висококваліфікованих кадрів для національного господарства творчий підхід до пізнання економічних явищ і процесів займає одне з провідних місць. При цьому спектр спрямованості творчого пошуку викладачів та студентів досить різноманітний. Він охоплює наукові розробки, навчальний процес, практичну діяльність, які знаходяться в органічному взаємозв'язку. Застосування творчих методів набуття фахових знань дозволяє отримати очікувані результати, насамперед, при розгляді конкретних теоретичних положень, проблемних питань, ситуацій, розв'язанні практичних завдань, що характеризують сут-